

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

8 [i.e. 9] Quousque communicatio fidelis cum infidelibus prohibita sit

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

delum liberari perseverando in regno infidelium, ex eo quod Princeps priuatur iurisdictione. At hoc fieri non potest, nisi addant hæc conditiones. Prima, vt addit morale periculum, & proximum peruersionis. Secunda, vt non sit alia commodior via vitandi illud periculum. Tertia, ne ex illa priuatione sequantur grauiora mala, quæ communiter timeri debent. Nam cum priuatio huius iurisdictionis fieri vix possit, nisi per depositionem Principis, & hæc tot malis solet esse exposita, efficitur sanè magno opus esse circumspectione in hoc remedio.

8 De potestate dominij maior est dubitatio, an Princeps infidelis priuati ea possit circa seruos fideles ob bonum, & honorem fidei? Affirmant plures cum diuo Thoma 2.2.9.10. art. 10. etiam in casu quo nullum sit periculum peruersionis. Lorca ibi, Bannes *dub. ult. concl. 4.* reputat probabile Valent. 2.2. *disp. 1. quæst. 10. p. 8. pag. 400.* & cum adest periculum peruersionis docet absolute, & addit hoc periculum communiter adesse ex communicatione, & habitatione fidelis cum infideli: idèque posse Ecclesiam eximere fidelem seruum à potestate infidelis, contenti Malder. 2.2. *quæst. 10. art. 10. conclus. 3. & 4.* Et primò probatur, quòd priuatio dominij fieri possit, etiam si non addit periculum peruersionis solum ob fauorem fidei, quia hæc priuatio dominij non fit ab Ecclesia ex directa potestate, quam habeat in infideles, sed ex iure quod habet defendendi, & tuendi subditorum fidelium dignitatem; quæ negari non potest multum extolli, ex eo quòd susceptione fidei à seruitute liberentur. Secundo, ex conuersione vnus infidelis ad fidem altero in infidelitate permanente, dissoluitur matrimonium fauore fidei, & priuatur coniux infidelis iure acquisito, quòd habebat; ergo etiam priuari poterit dominio serui infidelis, ex eo quòd ad fidem serui conuertatur, quamuis periculum peruersionis absit. Verum si periculum peruersionis adsit, tunc videtur necessario concedendum, posse Ecclesiam à dominio seruitutis fidelem liberare, quia in hac libertate solum exercetur defensio, & indirecta iurisdictione. Tertiò, quia ratione infidelitatis merentur priuari dominio in seruos fideles. Ergo excurio huius meriti ab Ecclesia est faciendum.

9 Ceterum dicendum existimo, per se loquendo, & ratione fidei, non potest Ecclesia fideles à dominio infidelium liberare, sic Nauarr. *summ. cap. 17. num. 103. & 104.* supponit Molin. *de iustit. tit. 1. disp. 39. vers. quartus est.* Couarr. *in reg. peccatum 2. p. §. 11. num. 6.* Suarez *disp. 18. de fide sect. 5. n. 10. Coninch. disp. 18. dub. 10. conclus. 3. & 4.* Turrian. *disp. 52. dub. 1.* Ratio est, quia nullibi constat à Christo concessam esse hanc potestatem; sed potius colligitur contrarium ex multis locis Scripturæ, vbi mandantur serui dominis suis obedire, ad Titum 2. ad Ephes. 6. 1. Petri 2. & alibi. Quapropter in *cap. si quis seruum, 7. qu. 4.* grauius reprehenditur suadens seruo fugam prætextu religionis; si autem liber existeret, suaderi ei poterat fuga, ipsèque liberè eam arripere posset.

10 Secundo dico ratione periculi peruersionis, si sit proximum, & morale, poterit tunc seruus eximi à seruitute; sed hoc non est speciale in seruo fidelis respectu infidelis, sed in quocunque seruo respectu sui domini, si seruum ad peccatum tentauerit pertrahere. poterit seruus ab illius dominio se eximere, & Ecclesia poterit partes illius suscipere, & sibi subditum ab imminenti damno liberare. sic supra dicit Doctores. Ex præcisâ tamen habitatione fidelis cum infideli, non censetur periculum peruersionis adesse ita graue, vt possit Ecclesia dominum infidelium remouere seruum priuare. Nam ipse seruus non potest ob tale remouere periculum à seruitute fugere; quia non est necessaria fuga, vt se indemnem seruet. Ergo neque Ecclesia poterit fugam præcipere, quia in tantum eam præcipere potest, in quantum ad seruandum indemnem suum fidelem necessaria est. Adde grauius periculum adesse, cum seruus fidelis virtuti deditus habitat cum domino fidelis vitioso; sed si dominus ad peccatum non pertrahit suasionem importuna, aut alia via iniusta, non potest seruus dominum deserere; quia illud non censetur graue periculum, cui Deo adiuuante, succurri moraliter non possit. Ergo neque erit censendum mortale periculum habitare fidelem cum infideli, si nulla adest vis, aut importuna suasio ad peccatum.

11 Rationes contrariæ non videntur.

Ad primam admitto aliquem esse fauorem fidei, si serui fideles ob fidem receptam à seruitute liberarentur, sed dico longè maiorem esse eos non liberari, quia ex tali libertate redderetur odiosa fides infidelibus, & suspecta iniustitiae. Item ipsi serui, vt libertatem obtinerent, fortè simulatè conuincerentur.

Ad secundam concedo matrimonium infidelium per conuersionem vnus ad fidem à tero pertinaciter manente dissolui ex dispensatione Christi explicata per Paul. 1. *Corinth. 7.* Nego tamen idem esse dicendum in seruitute, quia nullibi habetur Christum dominum exemisse seruum fidelem à dominio infidelis ob fidei susceptionem.

Ad tertiam nego ob infidelitatem semper dignos esse infideles priuari dominio; sed aliquando infidelitas est purè negatiua, quæ peccatum non facit; quando autem infidelitas

positiua est, & peccaminosa: tunc admitto infideles dignos esse, vt dominio priuentur, sed priuandi sunt ab eo, qui eorum fuerit superior, non ab Ecclesia, quæ nullam in illos habet directam potestatem.

PUNCTVM IX.

Quousque communicatio fidelis, cum infidelibus prohibita sit.

- 1 In ritibus, & superstitioso cultu iure natura prohibita est talis communicatio.
- 2 Non licet Catholico infidelem admittere ad sacramentorum receptionem.
- 3 Si fidei imminet peruersionis periculum, iure natura prohibita est communicatio.
- 4 Iure Ecclesiastico prohibetur esse fidei admittere non baptizatum ad sacrificium Missæ, bene ad orationem.
- 5 Hæreticus denuntiatus vitandus est à fidei in quacunque communicacione, quæ necessaria non sit.
- 6 Enumerantur casus, in quibus iure Ecclesiastico videatur communicatio fidelis cum infideli prohibita.
- 7 Familiaritas cum iudeis de se periculosa prohibetur.
- 8 Alii casus solum prohibentur, cum iure natura prohibita accedit. Excipit vnus, vel alterum.
- 9 Esus azymorum prohibetur si fiat ritu Iudaico, & non aliter.
- 10 Non licet Iudæum vel Sarracenum ad medendum vocare, nisi urgente necessitate.
- 11 Item neque medicinas ab ipso applicitas recipere.
- 12 Ingressus in balneum cum Iudæo, quæ ratione prohibetur.
- 13 Quid de conuiuio.
- 14 Nutrire filios Iudæorum extra illorum domus non videtur prohiberi.
- 15 Quid de famularu.
- 16 Non licet Christiano Iudæos heredes, vel legatarios facere.
- 17 Quando sit peccatum mortale in supradictis casibus communicacione.
- 18 Supradictæ prohibitiones de solis Iudæis intelliguntur, vt prohibitis reposit.
- 19 Quis possit in supradictorum casuum prohibitionem dispensare.

Duplex esse potest communicatio, alia in rebus diuinis, alia in humanis, & politicis. Item potest esse communicatio fidelis, cum infideli baptizato, & Ecclesiæ subdito, vel cum infidei non baptizato. Ac denique prohibito esse potest iure diuino, & naturali, vel solum iure Ecclesiastico.

Primo certum est iure diuino, & naturali prohibitam esse communionem fidelis cum infidelibus in suis ritibus, & superstitioso cultu, v.g. sacrificando, orando, & alia efficiendo, quæ ipsi infideles præstant. Ratio est clara, quia cum talis cultus intrinsecè maus sit, nequit vlla ratione honestatis, aliâ idololatricæ externa honestati posset. An verò si eius sacrificiis, & orationibus interesset, censetur cum illis communicare, & quando te à peccato excusare potes, diximus supra, eum de confessione externa fidei loqueretur. Item an sit cooperatio, & communicatio ad superstitiosum cultum vendere animalia sacrificanda Iudæo, vel Gentili, dicemus in disp. de scandalo.

2 Secundo certum non est licere Catholico admittere infidelem ad sacramentorum participationem, quia est incapax illorum fructus, quòd si infidelis se per vim ingerat, poterit Ecclesia cum tanquam iniuriosum religioni repellere, & punire. Ex quo fit non licere fidei cum infideli matrimonium contrahere, non solum ob periculum peruersionis; sed etiam ob reuerentiam sacramenti, quod non potest vnus recipere, alio non recipiente.

3 Tertiò certum est iure diuino, & naturali prohibitam esse fidei communicationem cum infidelibus quibuscumque, si ex tali communicatione imminet peruersionis periculum; quia quilibet tenetur salutis suæ consulere, quod non censetur facere, quando periculosa, & nocua non vitat. sic D. Thomas 2.2. *quæst. 10. art. 9.* ab omnibus receptus. Hoc autem periculum ex communicatione frequenti, & diuturna semper timeri potest, præcipue si Catholici simplices sint, & communicatio sit cum Iudæis, vel hæreticis, qui nullam occasionem omittunt fideles animas pervertendi, vt bene relato Cypriano, Athanasio, & Irenæo ponderauit Coninch. *disp. 18. de fide, dub. 11. num. 137.*

4 Quarto certum est iure Ecclesiastico prohibitam esse fidei admittere infidelem non baptizatum ad sacrificium Missæ, iuxta textum in *c. Episcopus, de consecrat. distinct. 1.* bene tamen ad orationes priuatas, ad concionem, & ad alia quæ Missæ Catechumenorum vocantur, vt constat ex supradicto text. Si autem ex admisione ad sacrificium speraretur fructus aliquis specialis, vt eius vel alterius conuersio, tunc admitti posset infidelis non nominatim excommunicatus. *Ægyd. Coninch. disp. 18. dub. 11. n. 164.*

5 Quintò certum est iure Ecclesiastico infidelem hæreticum,

etiam si denuntiatus sit, aut clerici manifestus persecutor, vitandam esse a fidei in quacumque communicatione, quae omnino necessaria non sit, vt late dicimus in materia de excommunicatione, & supponit in presenti Valent. Coninch, Suarez, & alij statim allegandi. Dixi, si denuntiatus sit, nam esse denuntiationem etiam si notorius haereticus sit, non est ex obligatione vitandus. Sanchez lib. 2. cap. 9. n. 5. & 6. Ex quo fit ex vi iuris Ecclesiastici tibi non esse prohibitum orare, sacrificio assistere, celebrare, etiam si simul ad sit haereticus, quia nulla est obligatio vitandi hunc vitandi; neque in humana conuersatione, nec diuina, quovisque denuntiatus sit, sic Azor tom. 1. lib. 8. institutionum moralium cap. 11. q. 4. Nauar. lib. 5. consil. tit. de haereticis. consil. 16. num. 7. in 2. edit. Sanchez lib. 2. cap. 9. num. 7. Item ex vi iuris Ecclesiastici non obligas vitare haereticum non denuntiatum in admittitione sacramentorum, sed potes ab illo sacramenta recipere, si rita Catholico admittit, iis in casibus, in quibus a ministro peccatore tibi licitum est, sic Sanchez num. 17. cum Suarez tom. 3. de sacram. disp. 18. sect. 1. notab. 3. Item licet tibi filium haereticum de facto fonte suscipere, illumque ad Ecclesiam, & scholas admittere eadem ratione, Azor. lib. 3. cap. 11. quast. 8. & 9. Nauar. lib. 5. consil. tit. de constituti. consil. 11. quast. 27. Sanchez lib. 2. cap. 9. num. 7. Non tamen licet tibi haereticorum scholas adire ob periculum persecutionis; neque haereticum patrum tui filij adhibere; quia non potest obligatio illam docendi rudimenta fidei satisfacere eo quod haereticus prohibitus sit docendi munus. Nauar. quast. 29. Azor, & Sanchez supra.

Solum de matrimonio est grauis difficultas, an tibi liceat cum haeretico non denuntiato contrahere?

Respondio breuiter latius tractandum in materia de matrimonio, in teris Catholicorum nullo modo licere, quia adest periculum peruersionis, & specialis Ecclesiae prohibitio. At in teris, ubi passim versantur Catholici mixti cum haereticis, confutatio obuium licere, quia non adest regulariter tale periculum, si tamen aliquando adfit, quia Catholicus non est permitendus Christiane viuere, sed potius timore vexandus, vt si deum delectat, nullo modo licet; & fortiori ratione non licet peccata mittere, vt aliqui filij haereticum profitentur, alij Catholicam fidem esse enim infidelitati consentire, & approbare, vt bene dicit Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 7. n. 5. & 6. & in Decalog. lib. 2. cap. 9. num. 9. Verum cui ratione excommunicationis, quam haereticus contrahit, eius familiaritatem non tenent vitare, quovis denuntiatus sit, rati fit inde haereticus occasionem sumit perseuerandi in haeresi, vel alij praesentem te illis erroribus consentire, omnino illum vitare debet. Quapropter in foro externo ex nimia cum haeretico familiaritate, conuersatione, visitatione, munerum oblatione, haereticis haereticus redderet, & factor haereticus iudicatis, ex text. in cap. de hereticis. vers. in penam de purgac. canon. ubi indicium purgatio sic cum haeretico conuersari ob suspicionem, & ob officio suspenditur. Suspicio autem modo leuis, modo grauis iudicanda est pro qualitate circumstantiarum; quae omnia tradit optime Eymeneus 2. quast. 56. & ibi Pegna Farinae, plures exornat, vt solet q. 182. §. 10. a. num. 166. & segg.

6. Restat examinare, qui sint casus, in quibus iure Ecclesiastico prohibita sit cum infidelibus communicatio. Et quidem generaliter prohibetur familiaritas cum Iudaeis, cap. Iudaei cap. ad hoc cap. sine Iudaeis. Specialiter autem videlicet casus enumerantur a Doctoribus. Primo, prohibetur Christianis cum Iudaeis habitare, secundo, eorum azymis vesci. Tertio, iis medicis vti. Quarto, ab eis medicinas accipere. Quinto, simul cum eis in balneum ingredi. Ii casus habentur in cap. nullus, 28. quast. 1. quod desumptum est ex can. 11. Concilii Trullani. Et tria quaedam in his imponitur poena depositionis, si clericus sit; excommunicationis, si laicus, non ipso facto, sed ferenda. Sexto, prohibetur fidei Iudaeis inuitare, vel ad eorum conuiuija accedere. cap. omnes. 28. quast. 1. qui est ex Concilio Agathensi. c. 40. Septimo, esse obitricem, aut nutrices eorum filiorum, in eorum domibus. Octauo, eis famulari. Nono, ne Iudaeis in testamento aliquod reimponeat, vel legatarios faciant, c. si quis Episcopus, de haereticis, cap. sane. el. 2. 2. 4. quast. 2. Decimo, seruatus vinculo fidei. Hi tres casus habentur cap. ad hoc de Iudaeis. Undecimo, ne publica officia illis committantur, cap. consuetis. 17. q. 4. vbi permittentes excommunicandi sunt. Hos casus referunt, & late explicant Syluest. Armilla Ang. Tab. Rosella verbo Iudaei. Azor tom. 1. lib. 8. c. 22. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 3. Suarez lib. 18. de fide sect. 6. d. n. 6. Coninch disp. 18. dub. 11. a. num. 166. Bonacina disp. 3. de fide quast. 2. punct. 5.

7. Breuiter tamen per singulos dicemus. Et in primis quantum attingit ad generale prohibitionem de familiaritate cum Iudaeis, solum exitimo eam familiaritatem prohiberi, ex qua periculum peruersionis, & scandalum timeri potest. Quare iis cessantibus, cessat prohibitio. sic D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 9. Coninch num. 167. sine Sanchez num. 2. & 3. Probabile tamen est etiam in particulari casu cesset periculum peruersionis, aut scandalum, adhuc familiaritatem prohiberi; quia lex non casus singulares, sed ea quae communiter contingunt, respicit. Sic Suarez n. 6. vbi solum existimat familiaritatem cum Iudaeis

deis permittit iis solis personis in fine ita firmis, vt infidelium eorum conuersio specialiter commissa sit.

8. De quinque autem primis casibus desumptis ex Concilio Trullano, & relatis in cap. nullus, 26. quast. 1. censo satis probabile nullam esse prohibitionem, praeter eam, quae iure naturae inest, quia canones illius Concilij non sunt ex VI. Synodo generali, prout Gratiano videtur; sed quorundam Pontificum, qui, vt Iuliano Imperatori Romanae Ecclesiae inimico, placerent, plura statuerunt, quorum statuta ab Ecclesia Romana recepta non sunt, vt bene probat Bannes 2. 2. quast. 1. art. 1. dub. 5. pag. 138. & huiusmodi quinque casus non obligare affirmat Coninch. disp. 18. dub. 11. num. 168. Verum quia Alexand. III. in Concilio Lateranensi, & alij Pontifices ferè eisdem verbis, supradictos casus statuerunt, & communiter a Doctoribus approbantur, placet eos expendere sigillatim. Primo est prohibita habitatio cum Iudaeis, cap. ad hoc de Iudaeis, & extenditur haec prohibitio ad Saracenos, cap. Iudaei, el. 2. eodem tit. Nomine autem huius habitationis intelligitur solum diuturna Christiani in famulatu subiectio, quia haec subiectio, & indigna est Christiani nominis in teris Christianorum, & periculum generat peruersionis, sic Coninch. num. 167. & 68. Bonacina disp. 3. quast. 2. punct. 5. vers. 1. casus. Ex quo fit primo licere Christiano Iudaeum habere in seruum, quod & conceditur in cap. eisi Iudaei, de Iudaeis, & tradit Sanchez lib. 2. cap. 31. n. 6. Suarez disp. 18. sect. 6. num. 7. Coninch Bonacina supra. Secundo, sit licere Christiano cum Iudaeis commorari seruando, v. g. uterque Catholico domino, si absit periculum peruersionis, quia solum habitatio famulatus, in supradicto cap. ad hoc, prohibetur: sic Coninch supra. Expediet tamen vito Catholico quacumque familiaritatem, & cohabitationem fugere.

9. Secundus casus de elu azymorum exitimo solum illam comestionem esse prohibitam iure Ecclesiastico, quae iure etiam diuino prohibita est: quare cum iure diuino solum prohibita est comestio azymorum, quae ritu Iudaeo fit, id est, quae fit ex obseruatione legis Moysi, & illa, ex qua hoc scandalum potest generari, solum illa iure comestio prohibetur, colligitur ex c. satius, 32. q. 4. & tradit Suarez sect. 6. n. 7. Coninch expressius n. 168.

10. Tertius casus de aduocatione Medici Iudaei, vel Saraceni, ad curandum, receptus est non tam ex supradicto cap. nullus, quam ex speciali Bulla Greg. XIII. edita anno 1581. quae incipit, *Alia pia memoria*, & est 28. ipse in Bullario, in qua haec prohibitio continetur. Sed cum omnis lex humana, & Ecclesiastica non obliget in casu grauis necessitatis, ex benigna interpretatione legislatoris; haec obligatio cessat, quoties fidelis infirmus, grauius indigerit ope medici Iudaei, vel Saraceni. Haec autem necessitas prudenter arbitrio ponderanda est. Illa autem sufficit, si Iudaeus est notabiliter doctus, vel morbus indiget multis medicis, & Christiani non sufficiunt: Sic alios referens Sanchez lib. 2. c. 31. num. 8. Bonacina punct. 5. vers. tertius casus. Suarez loquens generaliter supra n. 8. Coninch num. 168.

11. Circa quartum casum de medicinarum receptione, credo solum prohiberi Christiano recipere medicinas a Iudaeo per manus, & ministerium eius, ita Suarez num. 9. Bonacina supra; quia haec applicatio medicinarum est quaedam curatio, & reducti potest ad prohibitionem factam a Gregor. XIII. Vnde non poterit Christianus extra casum necessitatis permittere, vt Iudaeus illi venam scindat, chirurgi officium exerceat, vel alias medicinas applicet; fecus vero, vt barbam radat, aut capillos tondat, quia haec nullibi prohibentur; cum non sint medicinarum applicatio, sic Sanchez num. 9. Sed num. 10. extendit supradictam prohibitionem ad Christianum medicinas Iudaeo applicantem, & dicit non posse applicare extra necessitatem, quia est eadem causa prohibitionis. At credo contrarium probabilius, quia prohibitio non est extendenda extra casum in verbis legis comprehensum, etiam si eadem ratio militet: praeterquam quod in presenti non videtur etiam ratio familiaritatis adesse respectu Christiani, quando ipse officium medici exerceat, ac quando ipse curatur. Nam quando curatur ratione beneficii recepti, familiarior, & grauior se prociat ostendere; quam familiaritatem non contrahit, quando ipse curat.

12. Quintus casus est, ingressus in idem balneum cum Iudaeo: quem casum nullibi reperio expresse, nisi in supradicto cap. nullus, quod iam dixi non esse firmam auctoritatem. At postea illa prohibitionem non de quocumque ingressu simultaneo intelligenda est. Nam si casu Catholico accedit lauari, cum Iudaeus balneum ingreditur, non tenetur lorio simultanea ex intentione, & conuentione; haec enim est, quae familiaritatem inducit, quam ille textus vitare intendit.

13. Sextus casus Iudaeorum conuiuija admittere, vel illos ad conuiuium inuitare. Rationem huius prohibitionis aliqui existimant esse, vitare familiaritatem cum Iudaeis, quia ex illa periculum peruersionis oritur: sic alios referens tradit Sanchez num. 12. At credo probabilius rationem huius prohibitionis esse

DE
ASTRO
ALAY
TOMI
II

esse discretionem ciborum à Iudæis factam; Iudæi enim aliquos cibos ut immundos respiciunt, alios sumunt, & quia Christianis eorum conuiuia admittens exponitur periculo eorum consuetudinem approbandi, vel saltem apparendi inferiori in sanctitate. Quocirca si Iudæi cibos non discernunt, cessare hanc prohibitionem existimat Azor *tom. 1. lib. 8. institutionum moralium cap. 22. quest. 3.* Coninch alios referens *nu. 169.* Quod autem ciborum discretio sit ratio prohibitionis, expresse traditur in *c. omnes. 28. q. 1. vbi ex Concilio Agathensi. cap. 40.* dicitur: Omnes deinceps clerici, siue laici Iudæorum conuiuia euitent, neque eos ad conuiuium quicumque accipiat, quia cum apud Christianos communibus cibis non vtantur, indignum, atque sacrilegum est eorum cibos à Christianis sumi: cum ea, quæ Apostolo permittente nos sumimus, ab illis iudicentur immunda; ac si inferiores incipient esse Christiani, quam Iudæi, si nos quæ ab illis apponuntur, vtantur, illi verò à nobis oblata contemnant.

Aduerto supradictam prohibitionem quomodocumque sumatur, intelligendam esse de conuiuio formali, in quo, vel tu inuitas, vel es inuitatus: nam si casti in eodem diuiciorio reperiant, & in eadem mensa manduces, vel ab illo tanquam hospite cibos sumas edendos in eadem mensa cum illo, non peccas aduersus hanc prohibitionem; quia neque inuitas, neque es inuitatus: sic Sanchez *d. lib. 2. cap. 31. n. 13. & seq. Bonacina disp. 13. q. 2. p. 5. casu 5.*

Aduerto secundo non comprehendit supradicta prohibitionem prædicatorem ad Iudæorum conuersionem missum: quia ratione officij, & fructus sperati permittitur illi ea familiaris communicatio, vt sic facilius obtineatur conuersio: habetur *cap. quam sit, de Iudæis. Sanchez n. 16. Bonacina supra. Suarez disp. 18. sect. 6. num. 7.*

Supradictam prohibitionem extendit Sanchez *num. 17.* ad alia plura, & affirmat nunquam licere fideli ad nuptias Iudæorum accedere, neque ad eorum festiuitates, neque in eorum templis ingredi, præcipue cum superstitione ibi celebrantur; neque cum eis ludos, & choreas agitare, quia ex his non modica familiaritas conciliatur. Cæterum, quia non inuenio aliquem textum, in quo specialiter hæc prohibitio continetur, credo non extendi prohibitionem ultra id, quod ratio naturalis dicitur. Quare vbi tãta contraheretur familiaritas, quæ vel periculum peruersionis, vel scandali generaret, peccatum esset ea admittere; secus illo periculo cessante. Et idem est de ingrediente in templum Iudæorum, vt eorum superstitionem inspectet, & irideat, vel ornatum aspiciat, non peccabit, si abstinuit peruersionis & scandali, & docet Sanchez *n. 18.* & Bonacina *vers. solutus.*

14. Septimus casus est nutrire filios Iudæorum. Aliqui existimant prohibitum esse Christianis nutrire filios Iudæorum, non solum in domibus Iudæorum, sed extra; quia licet textus in *c. ad hæc.* specialiter dicat, in domibus Iudæorum illud videtur non gratia restringendæ obligationis positum, sed quia frequentius contingit positum est in exemplum. At ita sensus prohibitionis est, ne Christianæ infantes Iudæorum nutrant, maxime in eorum domibus: sic Azor *lib. 8. c. 22. q. 9. Syluest. verbo Iudæus, q. 3. dicto 2.* Sanchez alios referens, *dicto cap. 31. n. 19.* Suarez *disp. 18. sect. 6. num. 8.* Mouentur, quia ratio huius prohibitionis est, vitare familiaritatem, & affectionem cum Iudæis; quæ non vitatur, etiam si Christianæ in suis domibus filios Iudæorum alendos suscipiant, quia parentes amore proliis sæpe nutrices inuident. Quod si aliquando hæc frequens visitatio cessaret, ita vt non conseretur contrahi specialis familiaritas cum Iudæis ob nutritionem filiorum, existimat Sanchez, cum Syluest. Tabien. & Armilla prohibitionem cessare. Cæterum credo probabilius non comprehendit sub dicta prohibitionem nutritionem factam extra domos Iudæorum. Sic docet Abbas *in supradicto c. ad hæc. n. 2.* Cardinal *n. unico. glossa verbo in eorundem Bonacina. vers. septimus casu.* Coninch *n. 170.* Ratio est, quia finis illius prohibitionis non est vitare quemlibet affectum, & familiaritatem cum Iudæis, sed familiaritatem in famulatu, quia hæc periculosior est, & dignitati fidei videtur indigna, non enim deerit, vt filius liberæ seruiat filii ancillæ, vt dicitur in *cap. est, de Iudæis.* Ad quando Christiana mulier in sua domo nutrit infantes Iudæorum, non propriè dicitur illis seruire, & familiaritatem reuerentialem contrahere, quæ animam eius submittat, & inclinet voluntati domini, cui seruit. Alias si familiaritas esset ratio prohibitionis, multæ actiones prohiberentur, vt emere frequenter à Iudæo, vel illi merces vendere, colloquia miscere, illum habere in seruum, & alia huiusmodi, quæ apud citatos auctores vt licita admittuntur.

15. Octauus casus prohibet Christiano famulari Iudæo, *dicto c. ad hæc.* Inelligo tamen si famuletur in propria domo Iudæi, quia solum qui ibi habitat, & per propriam personam Iudæo ministrat, famulus censetur: sic Hostiens. *in supradicto cap. 1.* & ibi Ioan. Andr. *num. 2.* & tradit Coninch. *duo. 12. num. 171.* Bonacina *disp. 3. quest. 2. punct. 5. num. 2. vers. primus casus.* Video tamen Sanchez plures Doctores referentem extendere hanc prohibitionem ad famulatum extra domum, siue sit rarus, siue frequens; quia ratio prohibitionis est, ne filij liberæ

seruiant filii ancillæ. Quæ ratio procedit de quocumque famulatu, siue extra, siue intra domum. Addit item *num. 2. 1.* licere Christianis locare suas operas Iudæis ad colendos agros, fabricandam domum; modò tamen Iudæus non sit continuo præfrens laboriosam si frequenter afflirit, videtur occasio familiaritatem contrahendæ, ac proinde militat prohibitionem. Cæterum credo retinendam esse doctrinam Ioan. Andr. Hostiens. Coninch. & Bonacina *supra.*, scilicet solum famulatum in propria domo prohiberi, quia is est, qui propriè famulus nuncupatur; alij verò coloni, & mercenarij nuncupantur. Neque obstat rationem prohibitionis esse, ne filij liberæ seruiant filii ancillæ, quia non prohibetur quocumque seruitium. Alias non liceret operas conducere, vt ipsemet Sanchez dicit; sed prohibetur seruitium famulatus, qui propriè in sola domo Iudæorum reperiri potest. Quòd autem præfrens, vel absens sit Iudæus labori præfrens, non potest esse causa, vt impediatur Christianus locare illi suas operas: tum quia ex tali locatione, & seruitio non solet contrahi familiaritas: tum etiam, quia non queritur familiaritatis occasio esse prohibita; sed illa quæ ex famulatu contingit: neque textus in *cap. mulierum de Iudæis*, diffusio, an absens, vel præfrens sit Iudæus cultura agrorum, vel domorum adificationi.

16. Nonus casus est, ne Christianus hæredes, vel legatarios faciat Iudæos. Et quidem non licere Christiano vniuersitari Iudæorum aliquid legare, esse omnium sententia, ex *l. 5. C. de Iudæis.* Legare autem alicui pagano in particulari prohibitum est Episcopis, in *c. si quis Episcopus, de hereticis.* quod præceptum ad clericos extenditur in *cap. inter eos, eodemo titulo.* Sed iam consuetudo obtinuit nullum esse legatum, extra extremam, vel grauem necessitatem relicto Iudæo, siue consanguineo, siue non consanguineo: sic Syluest. *verbo Iudæus, quest. 1. dicto 6.* Sanchez *n. 22.* Suarez *n. 9.* Coninch tamen dicit inspectandam esse consuetudinem, *n. 171.*

Decimus, & vndecimus casus in præcedenti puncto explicati fuerunt. Addendum omnibus istis, prohibitum esse Christianis, deferre arma, vestes, cibos, & alia iustitia Iudæis, & Paganis reipublice Christianæ inimicis, sub pena excommunicationis reuertate in Bulla Cenæ, vt ibi explicamus, & traditur prohibitio *cap. ita quorundam, de Iudæis, cap. quod olim, eodem titulo.*

Extra hos casus licet Christiano cum Iudæis, vel paganis communicatio, atque adeò licet cum illis contrahatur emptio, & venditio. Cauenda tamen est nimia familiaritas, ne periculum peruersionis succedat. Sic Sanchez *dicto lib. 2. c. 31. num. 23.* Bonacina *disp. 3. q. 2. punct. 5. circa finem.* Azor *lib. 8. c. 22. quest. 4.*

17. Triplex restat expedienda difficultas circa supradictos casus.

Prima, an sit peccatum mortale quocumque ex illis violare? Negat Emanuel Saa *sum. verbo Iudæus, num. 1.* nisi adit periculum peruersionis, consentit Aragon *2. 2. quest. 10. art. 9. circa princip.* At credo esse mortale per se omnia ista, quæ iure communi continentur, quæ sunt sex illi casus postremo loco positi. Quatuorcentis enim esse mortale diuino famulari Iudæo, eius medici opera vti, nutrire eius filios in eius domo, tolerare eos in officiis publicis, & sic Azor *cap. 22. quest. 1.* Sanchez *cap. 31. num. 26.* Suarez *disp. 18. de fide, sect. 6. num. 9.* Ratio est, quia tum ex parte finis, tum ex parte materiae, est sufficiens causa, vt horum casuum obligatio censetur grauis esse. Aliquod tamen ex leuitate materiae hæc excusari possunt, quod commune est omnibus præceptis: sic Suarez, & Sanchez *supra.*

18. Secunda difficultas est, an hæc prohibitiones de Iudæis solum, vel generaliter de omnibus paganis intelligendæ sint? Aliqui affirmant de omnibus intelligendas esse, quia in omnibus militat eadem ratio, scilicet periculum subuersionis ex illorum communicatione: sic Tabien. *verbo Iudæus quest. 1. num. 2.* Negat Sanchez *lib. 2. cap. 31. num. 25.* quia solum de Iudæis textus loquuntur, & in Iudæos est specialis ratio ob eorum singulare odium in Christianos. Suarez *disp. 18. sect. 6. n. 10.* sub distinctione procedit, admittit quidem cum Sanchez prohibitionem non extendi ad quolibet Gentilem, & paganos, quia non omnes sunt ita Religioni Christianæ infesti: ac extendi ad Sarracenos, & Mahometanos, quia hi æque Religionem Christianam oppugnant, ac Iudæi, & æque est eorum familiaritas perniciosa. Deinde, quia in iure hæc extensio sæpe reperitur, *l. ult. §. C. de Episcopis, & clericis, cap. ad hæc, c. cum sit nimis, cap. in nonnullis, cap. Iudæi, el. 2. cap. ult. de Iudæis.* Verum cum prohibitio extra verba legis extendenda non sit, & prohibitiones fore omnes loquantur de solis Iudæis, existimo alios infideles non comprehendit, sed quia aliqui casus sunt, in quibus extenditur prohibitio tum ad Sarracenos, tum ad paganos. Solum illi casus, in quibus reperitur talis extensio, admittenduntur, non alij, ij sunt famulari Iudæis, & Sarracenis, ex *cap. Iudæi, el. 2. de Iudæis.* præponere Iudæum, & quemlibet paganum publicis officiis, *cap. eum sit, cap. ex speciali, de Iudæis.* neque video alios casus, in quibus alij præter Iudæos comprehendendi sunt.

19 Tertia difficultas est, quis possit in supradictis casibus dispensare, dum est obligatio illos seruandi? Facilis est re- solutio, solum Pontificem posse, quia est lex ab ipso lata, cuius dispensatio nulli reperitur Episcopis concessa: sic, plures re- ferens, Sanchez num. 27. At in casu speciali, ubi necessitas in- flaret, & esset periculum in mora, posset Episcopus, quia tunc dispensatio censetur concessa Episcopo ex benigna legislatoris interpretatione. Sic Suarez, supra num. 9.

PUNCTVM X.

Sub qua censura infidelium, hereticorumque libros Ecclesia suis fidelibus prohibeat.

1 Non leuis est, nec parum damosa cum hereticis, & in- fidelibus communicatio, quae fit legendo eorum li- bros, ideoque merito Ecclesia suos fideles defendens a tali communicatione abstinere prohibuit. Primo in Bulla Cae- ciliae, clausula prima sub poena excommunicationis Pontifi- ci referuntur, prohibitum est omnibus Christi fidelibus, ne ha- reticorum libros haereticos continentes, vel de religione tractan- tes, sine auctoritate Sedis Apostolicae sciant legere, aut re- citare, imprimere, seu quomodolibet defendere, ex quavis causa, publice, vel occulte, quous ingenio, vel colore. Haec prohibitio extensa est in aliquibus decretis Pontificiis. Nam Sixtus V. in quadam Bulla, quae est vigesima prima in ordine eius in Bullario, sub excommunicatione libri reuerentia prohi- buit libros Astrologiae, seu de diuinatione tractantes, quibus fides contingit intenduntur cognosci. Clemens VIII. in indice librorum prohibitorum sub excommunicatione, non tantum sibi reuerentia, prohibuit haereticarum libros, etiam si de religione non tractent, nisi prius expurgentur. Item li- bros auctorum, qui sunt de haeresi suspecti, imo & Catho- licorum, quibus aliqua sunt haereses admixtae; quique ex- purgatione indigent, prout latius in supradictis regulis habe- tur, quae adducit Azor tom. 1. institutionum moralium, lib. 8. cap. 16. quae 14. Insuper pro regnis Hispaniae extat consti- tutio Nouissima Pauli V. quae incipit, Cum sciet accepimus, in qua prohibentur omnes libri, qui expurgatione indigent, sub censura Pontifici, vel Inquisitori generali reuerentia: qui autem sunt hi libri per regulas redeoim generaliter explicantur, quae apponit in initio expurgatorij.

Circa hanc prohibitionem quatuor inquirunt Doctores. Pri- mo, qui libri comprehendantur sub his prohibitionibus, spe- cialiter sub prohibitione Bullae Caeeciae. Secundo, quae lectio, retentio, impressio, vel defensio sufficiat, & necessaria sit ad in- currendas penas. Tertio, quibus personis facta sit prohibitio. Quarto, an delinquentes aliis penis praeter excommunicationem afficiantur.

§. I.

Expenditur prima difficultas, de qualitate librorum prohibitorum.

- 1 Librorum hereticorum in Bulla Caeecia prohibentur.
- 2 Non comprehenditur liber Catholicus, tamen si per ignorantiam erroribus mixtus sit.
- 3 Comprehenditur liber manu scriptus.
- 4 Comprehenditur ne epistola concilio, quae sit, aliaque breuia scriptura? Affirmandum est comprehendendi.
- 5 Non videtur oppositum probabilitate cavere.
- 6 Intra expurgationis Romanum certum est haec omnia prohiberi.
- 7 Sub prohibitione Bullae solum comprehenduntur libri hereticorum haereticos continentes, vel de religione tractantes:

1 Clausula Bullae Caeeciae prohibet solum libros haereticorum; haereticorum, inquam, qui proprie sunt haereti- ci, quales sunt, qui a fide per Baptismum suscepta defecerunt. Quod si sint libri aliquorum, qui baptizati non sunt, (ita hac prohibitionem non continentur, quia ij non sunt haereticus Ec- clesiae subiecti, in quorum deestinationem, & punitionem haec prohibitio habetur, sic Suarez disp. 20. sect. 2. num. 11. sine Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 22. Farinacius de haeresi, quae 180. num. 10. Non tamen necessarium est, vt hi haereticus haereticus declarati, & denunciati, sufficit si tales esse cognoscantur, sic Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 24. Suarez disp. 20. sect. 2. num. 11. Ex qua doctrina inferitur primo, quod dicendum de libris Graecorum, & Armenorum, de suis ritibus tractantibus. Sanchez n. 27. & Farinac. n. 10. & Azor tom. 1. c. 16. q. 8. dicunt non esse sub libris haereticorum comprehensos, quia hi ritus non sunt ab Ecclesia tanquam haereticus habiti. Ad dicendum ex alio, si auctores librorum librorum sunt vere haereticus (vt communiter solent esse) Graeci, & Armeni, quia a Romana Ec- clesia fide & eius obedientia secedunt, sine dubio sub praedi- cta prohibitionem Bullae Caeeciae comprehenduntur, quia iuncti-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

brum hereticorum de religione tractantes. Suarez disp. 20. de se- cto. 2. num. 12.

2 Secundo infero non esse sub hac censura Bullae Caeeciae comprehensum librum auctoris Catholicus, etiam si errores ali- quos per ignorantiam auctoris, vel per malitiam alicuius ha- retici insertos habeat, quia absolute liber ille catholicus est, non haereticus. sic Suarez n. 13. c. 14. Sanchez c. 10. n. 25. Nauarr. c. 27. n. 56. Coninch disp. 18. de fide, dub. 11. n. 177. Limitat autem Sua- rez, & Coninch supra, nisi scholia, & errores ita creuerint, vt ex illis maior pars libri constare videatur, quia tunc liber a parte praecipua denominandus est, licet contra teneat Sanchez su- pra, & Bonacina disp. 2. de censuris, q. 5. p. 4. n. 6. & indicat Farinac. de haeresi, q. 180. n. 50.

Haec sunt attendenda prohibitionem Bullae Caeeciae: at attenda prohibitionem Clement. VIII. & Pauli V. quilibet liber infidelis, aut catholicus, cui aliquis error insertus sit, legi, retinerique non potest, qui primum expurgatus sit, & emendatus ab his, quibus in expurgatione expurgandi cura commissa est.

3 Tertio infero, sub nomine libri manuscriptum contineri, quia ad eadem ratio, & vere liber dicitur; aliam facillimo negotio haec prohibitio eludi, & enervari posset. & ita ex com- muni sententia restat Suarez disp. 20. sect. 2. n. 10. Sanchez lib. 2. cap. 10. n. 28. & Doctores statim allegandi.

4 Quarto infero quid dicendum de breui scriptura, oratio- ne, concione, quae sitio. epistola. An, inquam, haec sub prohibi- tione Bullae continentur? Affirmant aliqui, vt probabilis, sic Suarez disp. 20. sect. 2. n. 10. Farinac. de haeresi quae 180. n. 30. c. 31. Barth. Vgolin tract. de censuris, 2. part. in glossa ac eorundem librorum, n. 2. verbe nono in excommunicationem. Mouentur, quia haec prohibitio librorum no est lex odiosa, sed fauorabilis, quia est in fauorem fidei, & defensionem Catholicorum. Ergo de- bet extendi, & non limitari ad librum, Secundo, quia in his est eadem ratio, & periculum peruersionis. Tertio, quia congrega- tio Concilij declarans decretum de editione librorum laicorum, sess. 4. dixit comprehendere sub illo decreto annotationes, le- ctiones, disputationes, conciones, & alia similia, nec non tracta- tus pertinentes ad deuotionem, & quierationem conscientiarum, stimulationes fratrum, & caetera huiusmodi, quae sibi inuicem communicant fratres, modo communicant ad effectum impi- mendii, sic Capucin. in cen. pendio priuilegiorum mendicantiu, verbo imprimere. Emanuel Rodriguez, q. regul. 10. 2. q. 104. art. 1. sine Gallet. in Margarita casuum conscientia, verbo legere. Augustinus Barbosa de potestate Episcopi, 3. part. alleg. 90. fin. 4. Quarto, quia haec omnia pars libri esse possunt salte aptitudine, Ergo hoc sufficit, vt sub prohibitionem libri comprehendantur. Probo consequentiam. Quae libet pars libri haereticus etiam si minima sit, & diuisa ab aliis partibus, sub prohibitionem cadit, vt sentit idem, Sanchez & omnes. Item procerium libri, & praefatio, seu epi- stola. Sed haec non alia ratione, nisi quia prohibito libro omnes partes quae fuerunt illius libri, quantumcunque diuidantur, manent prohibita. Ergo etiam debent manere prohibita partes li- bri, quae possunt esse. Quinto, quia non est signata magnitudo, quae ad constituendum librum requiratur. Ergo concio, dispu- tatio, annotatio, quae decem folia habeat, liber dici poterit. Sex- to, quia nomen libri gratia frequentioris vsus videtur appositum, non quia partes, ex quibus liber componitur, excludantur.

5 Nihilominus est supradicta sententia in praxi tenenda sit: at credo probabile esse sub censura Bullae has breues an- notationes, lectiones, disputationes, conciones non comprehen- dit sic Sanchez lib. 2. in Decalog. c. 10. n. 29. Duard lib. 2. in can. 1. q. 44. n. 6. Bonacina disp. 2. de censuris, q. 5. p. 4. n. 18. Mouentur quia haec in communi modo loquenti libri non reputantur. Neque obstant fundamenta contraria. Non primum, quia haec lex reputanda est penalis, & odiosa: nam licet in fauorem fidei, & defensionem fidelium ordinata sit, quia tamen immedia- ta materia non fauorem, sed grauamen continet, scilicet pri- uare fidelem, etiam in fide firmum, lectionem librorum haereticorum, & sub graui poena, odiosa, & penalis est reputanda, non fauorabilis. Alias omnis lex penalis, quae latrones, & homicidae puniunt, fauorabilis esset, etiam ad bonum reipublicae, & defen- sionem innocentium ordinatur. Adde etiam concedamus esse le- gem fauorabilem non videtur extendenda vna proprietatem verborum: sub nomine autem libri haec annotationes, dispu- tationes, & epistolae non continentur. Ergo Secundo non obstat: tum quia non militat eadem ratio, siquidem libri diuici per- manent, & magis euulgantur: tum quia esto militaret, non com- prehenditur sub verbis legis. Tertio admitto libenter sub illo decreto Concilij Tridentini, annotationes & scholia, dispu- tationes, & alia similia comprehendendi, ex eo quod illud decretum sit explicatio, & renouatio decreti Concilij Lateranensis, sub Leone X. ubi expressè dicit, nullum librum aliquem seu aliquam quam- cumque scripturam, tam in verbo nostra, quam in alio quibusuis ciuitatibus, seu diocesis imprimere seu imprimi facere praesumat, nisi prius in verbo per vicarium nostrum &c. Ecce qua ratione comprehenduntur annotationes, quia Concilium Lateranense dixit quantumcunque scripturam. Ex quo non seue desumitur argumentum sub prohibitionem Bullae has scripturas paruas non comprehendi. Et confirmo, si sub nomine

DE
ASTRO-
ALAN
TOM.
LIB.